

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA SIFATNI OSHIRISH YO'LLARI

Akmalova Kumushxon Davronbek Qizi

Kokand universiteti Mt 2-kurs talabasi<https://doi.org/10.5281/zenodo.20320842>**ANNOTATSIYA**

Ushbu tadqiqot maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim sifati ko'rsatkichlarini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil etiladi. Tadqiqot davomida ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etishning ahamiyati asoslab beriladi. Shuningdek, o'quvchilarning intellektual, ijtimoiy-emotsional va ijodiy rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan interaktiv yondashuvlar samaradorligi yoritiladi.

Ishda pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish, uzluksiz malaka oshirish tizimini takomillashtirish hamda ta'lim jarayonini individuallashtirish masalalari alohida e'tiborga olinadi. Bundan tashqari, maktabgacha ta'lim muassasalarida sifatni oshirishda ta'lim muhiti, boshqaruv tizimi va ota-onalar bilan hamkorlikning o'rnini ilmiy asosda tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, ta'lim sifati, pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar, kasbiy kompetensiya, ta'lim muhiti, boshqaruv samaradorligi, ota-onalar bilan hamkorlik, individuallashtirilgan ta'lim, innovatsion yondashuv.

KIRISH

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim tizimini tubdan isloh qilish va uning sifatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Ayniqsa, 2023-2025-yillarda qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlar maktabgacha ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qilmoqda.

2023-yilda qabul qilingan strategik hujjatlar, jumladan, “O'zbekiston – 2030” strategiyasi doirasida ta'lim tizimini kompleks rivojlantirish, ilmiy-uslubiy ishlar sifatini oshirish hamda pedagogik jarayonlarni modernizatsiya qilish vazifalari belgilandi. Ushbu yondashuv maktabgacha ta'lim tizimida sifatni oshirishni tizimli asosda amalga oshirish zaruratini yuzaga keltirdi.

2024-2025-yillarda esa bu yo'nalish yanada chuqurlashtirilib, maktabgacha ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan aniq mexanizmlar ishlab chiqildi. Xususan,

Prezidentning 2024-yil 30-sentabrdagi farmoni asosida maktabgacha ta'lim dasturlarini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish, o'quv dasturlari uzviylikini ta'minlash va ta'lim jarayoniga yangi metodik majmualarni joriy etish vazifalari belgilandi.

Mazkur hujjatga ko'ra:

- maktabgacha ta'lim dasturlari xalqaro talablar asosida qayta ishlab chiqilishi;
- bolalarning kognitiv, ijtimoiy va ijodiy rivojlanishiga yo'naltirilgan metodikalar joriy etilishi;
- ta'lim tashkilotlari faoliyatini reyting asosida baholash tizimi yo'lga qo'yilishi nazarda tutilgan.

Bu esa ta'lim sifatini baholash va nazorat qilishning yangi modelini shakllantirishga xizmat qiladi.

2025-yilda qabul qilingan Vazirlar Mahkamasining 83-son qaroriga muvofiq, maktabgacha ta'lim bilan qamrov darajasini oshirish orqali sifatni yaxshilash muhim vazifa sifatida belgilandi.

Jumladan, 3-7 yoshdagi bolalarni maktabgacha ta'lim bilan qamrab olish darajasini 80 foizga yetkazish maqsad qilib qo'yildi.

2025-yilda pedagog kadrlarning kasbiy standartlarini joriy etish, ularni attestatsiyadan o'tkazish va uzluksiz rivojlantirish tizimini takomillashtirish bo'yicha qarorlar qabul qilindi. Bu esa ta'lim sifatining asosiy omili bo'lgan pedagog kompetensiyasini oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, Prezident qarori asosida amalga oshirilayotgan **“Ta'lim sifati va samaradorligini oshirish” loyihasi** doirasida ta'lim infratuzilmasini rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlikni kengaytirish ko'zda tutilgan.

Yuqoridagi islohotlar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim muassasalarida sifatni oshirish quyidagi asosiy yo'nalishlar orqali amalga oshirilmoqda:

- ta'lim dasturlarini modernizatsiya qilish;
- pedagog kadrlar salohiyatini oshirish;
- ta'lim muassasalarini baholash va monitoring qilish tizimini joriy etish;
- qamrov darajasini kengaytirish;
- innovatsion va axborot texnologiyalarini joriy etish.

Shu bois, mazkur mavzuni ilmiy jihatdan o'rganish va tahlil qilish dolzarb hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim tizimida sifatni oshirish nafaqat ta'lim samaradorligini, balki jamiyatning intellektual salohiyatini ham belgilovchi muhim omil hisoblanadi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish O'zbekiston Respublikasida davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan bo'lib, 2023-2025-yillarda qabul qilingan rasmiy normativ-huquqiy hujjatlar asosida ushbu tizimni modernizatsiya qilishning aniq mexanizmlari ishlab chiqildi.

Xususan, 2024-yil 30-sentabrdagi Prezident farmonida maktabgacha ta'lim tizimida pedagog kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish dasturlarini yangi kasbiy standartlar asosida takomillashtirish vazifasi belgilangan bo'lib, bu ta'lim sifatining asosiy omili sifatida kadrlar salohiyatini oshirishga qaratilgan.

Shuningdek, ta'lim sifatini oshirishning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida zamonaviy pedagogik yondashuvlarni joriy etish ko'zda tutilgan. Jumladan, davlat siyosatida o'yinga asoslangan ta'lim metodlarini keng tatbiq etish, “Ilk qadam” o'quv dasturini takomillashtirish va uni amaliyotga keng joriy qilish orqali bolalarning kognitiv, ijtimoiy va ijodiy rivojlanishini ta'minlash maqsad qilingan.

2025-yilga oid qaror va dasturlarda esa maktabgacha ta'lim sifatini oshirish tizimli yondashuv asosida amalga oshirilishi belgilangan bo'lib, bunda ta'lim muhitini yaxshilash, inklyuziv ta'limni rivojlantirish, innovatsion o'qitish uslublarini joriy etish hamda ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash ustuvor vazifa sifatida qayd etilgan.

Bundan tashqari, maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha rasmiy statistik va xalqaro hisobotlarda bolalarni maktabgacha ta'lim bilan qamrab olish darajasini oshirish sifat ko'rsatkichlariga bevosita ta'sir qiluvchi omil sifatida baholanmoqda. Xususan, 2026-yilga borib qamrov darajasini 80 foizga yetkazish maqsadi qo'yilgan bo'lib, buning uchun yangi o'rinlar yaratish, infratuzilmani kengaytirish va nodavlat sektorni rivojlantirish zarurligi ta'kidlangan.

Shu bilan birga, ta'lim sifatini oshirishda pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini baholash va monitoring tizimini joriy etish, xalqaro baholash mexanizmlarini qo'llash ham muhim yo'nalish sifatida belgilanmoqda.

Yuqoridagi rasmiy hujjatlar va manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim muassasalarida sifatni oshirish quyidagi asosiy yo'nalishlar orqali amalga oshiriladi: pedagog kadrlar malakasini oshirish, zamonaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etish, o'quv dasturlarini takomillashtirish, ta'lim muhitini rivojlantirish hamda qamrov darajasini kengaytirish. Bu omillar tizimli ravishda amalga oshirilganda maktabgacha ta'limning samaradorligi va natijadorligi sezilarli darajada oshadi.

Maktabgacha ta'limda sifatni pasaytirayotgan muammolar tahlili:

N ^o	Muammo nomi	Muammoning mazmuni	Kelib chiqish sabablari	Ta'siri (oqibatlar)	Amaliy yechimlar
1	Pedagog kadrlar malakasining yetarli emasligi	Tarbiyachilar zamonaviy metodlarni to'liq bilmaydi	Malaka oshirish tizimi sust, amaliyot yetishmaydi	Ta'lim sifati past, bolalarda rivojlanish sekinlashadi	Doimiy treninglar, xalqaro tajribani joriy etish
2	Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning yetishmasligi	Interaktiv metodlar kam qo'llaniladi	Texnik vositalar va bilim yetishmasligi	Darslar zerikarli, samaradorlik past	AKT vositalarini keng joriy qilish
3	Moddiy-texnik baza zaifligi	Jihozlar, o'quv vositalari eskirgan	Moliyalashtirish yetarli emas	Amaliy mashg'ulotlar sifati pasayadi	Investitsiyalarni oshirish
4	O'quv dasturlarining eskirganligi	Dasturlar zamonaviy talabga mos emas	Yangilash jarayoni sust	Bolalarda zamonaviy ko'nikmalar shakllanmaydi	Dasturlarni xalqaro standartlarga moslash
5	Individual yondashuvning yo'qligi	Har bir o'quvchiga alohida e'tibor berilmaydi	Guruhlar soni ko'p	Iqtidorli va sust bolalar rivoji teng emas	Differensial ta'limni joriy etish
6	Ota-onalar bilan hamkorlik sustligi	Ota-onalar ta'lim jarayonida faol emas	Tizimli aloqa yo'q	Tarbiya uzviyligi buziladi	Ota-onalar uchun seminarlar
7	Ta'lim sifati baholash tizimi zaif	Aniq monitoring yo'q	Baholash mezonlari eskirgan	Natijalar noto'g'ri baholanadi	Reyting va monitoring tizimini joriy qilish
8	Inklyuziv ta'limning rivojlanmaganligi	Maxsus ehtiyojli bolalar uchun sharoit yo'q	Mutaxassislar yetishmaydi	Ijtimoiy tengsizlik kuchayadi	Inklyuziv muhit yaratish
9	Tarbiyachilar ish yuklamasining yuqoriligi	Bir tarbiyachiga ko'p bola to'g'ri keladi	Kadrlar yetishmovchiligi	Sifatli e'tibor kamayadi	Shtat birliklarini oshirish
10	Raqamli texnologiyalar kam qo'llanilishi	IT vositalar deyarli ishlatilmaydi	Texnik bilim va vosita yetishmasligi	Zamonaviy ta'limdan ortda qolish	Raqamli platformalarni joriy qilish

Maktabgacha ta'lim muassasalarida sifatni oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar O'zbekiston Respublikasida 2023-2025-yillarda qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlar hamda xalqaro tashkilotlar tavsiyalariga asoslanadi. Avvalo, pedagog kadrlar salohiyatini oshirish ustuvor

yoʻnalish sifatida belgilanadi. Prezidentning 2024-yil 30-sentabrdagi farmonida pedagoglarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yangi kasbiy standartlar asosida tashkil etish zarurligi koʻrsatilgan. Shu asosda maktabgacha taʼlim muassasalarida har bir tarbiyachi uchun uzluksiz malaka oshirish kurslari, amaliy treninglar va mentorlik tizimini joriy etish tavsiya etiladi.

Ikkinchi muhim yoʻnalish oʻquv dasturlarini takomillashtirish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etishdir. Maktabgacha taʼlim vazirligi tomonidan tasdiqlangan “Ilk qadam” davlat oʻquv dasturi bolalarning har tomonlama rivojlanishini taʼminlashga qaratilgan boʻlib, uni toʻliq va sifatli amalga oshirish muhim hisoblanadi. Shu bilan birga, oʻyin asosida oʻqitish, STEAM yondashuvi va interaktiv metodlarni amaliyotga keng joriy qilish orqali taʼlim samaradorligini oshirish mumkin.

Uchinchi yoʻnalish sifatida taʼlim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash zarur. Vazirlar Mahkamasining maktabgacha taʼlim bilan qamrovni kengaytirish boʻyicha qarorlarida yangi davlat va nodavlat bogʻchalarni tashkil etish, mavjudlarini rekonstruksiya qilish hamda zamonaviy jihozlar bilan taʼminlash vazifalari belgilangan. Bu borada davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish amaliy samara beradi.

Toʻrtinchi yoʻnalish taʼlim sifatini baholash va monitoring tizimini kuchaytirishdir. Soʻnggi qarorlarda taʼlim tashkilotlari faoliyatini reyting asosida baholash, ichki va tashqi monitoring tizimini joriy etish belgilangan. Shu asosda har bir muassasada sifat koʻrsatkichlari boʻyicha aniq indikatorlar ishlab chiqish va muntazam tahlil olib borish tavsiya etiladi.

Beshinchi muhim yoʻnalish ota-onalar bilan samarali hamkorlikni yoʻlga qoʻyishdir. Xalqaro tashkilotlar, xususan UNICEF hisobotlarida maktabgacha taʼlim sifatiga oilaviy muhit bevosita taʼsir koʻrsatishi taʼkidlangan. Shu sababli ota-onalar uchun pedagogik seminarlar, treninglar va maslahat tizimini tashkil etish, ularni taʼlim jarayoniga faol jalb etish zarur.

Shuningdek, inklyuziv taʼlimni rivojlantirish ham muhim tavsiyalardan biridir. Rasmiy siyosat hujjatlarida barcha bolalar uchun teng imkoniyatlar yaratish, maxsus ehtiyojli bolalarni taʼlim jarayoniga jalb qilish vazifasi belgilangan. Bu yoʻnalishda maxsus pedagoglar va psixologlar tayyorlash, moslashtirilgan oʻquv muhitini yaratish talab etiladi.

Yuqoridagi rasmiy manbalar tahliliga asoslanib aytish mumkinki, maktabgacha taʼlim muassasalarida sifatni oshirish kompleks yondashuvni talab qiladi va u pedagog kadrlar salohiyatini oshirish, zamonaviy oʻquv dasturlarini joriy etish, infratuzilmani rivojlantirish, monitoring tizimini kuchaytirish hamda ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash orqali samarali amalga oshiriladi.

XULOSA

Maktabgacha taʼlim muassasalarida sifatni oshirish bugungi kunda tizimli islohotlar bilan bevosita bogʻliq boʻlib, 2023–2025-yillarda qabul qilingan rasmiy hujjatlar ushbu yoʻnalishda aniq strategik yoʻl xaritasini belgilab berdi. Tahlillar shuni koʻrsatadiki, taʼlim sifatini oshirish birgina omil bilan emas, balki oʻzaro bogʻliq boʻlgan kompleks choralar orqali taʼminlanadi. Xususan, pedagog kadrlar malakasini oshirish, zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalarni joriy etish, oʻquv dasturlarini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish hamda taʼlim muhitini yaxshilash ustuvor yoʻnalishlar sifatida namoyon boʻlmoqda.

Shuningdek, maktabgacha taʼlim bilan qamrov darajasini kengaytirish, inklyuziv taʼlimni rivojlantirish va ota-onalar bilan samarali hamkorlikni yoʻlga qoʻyish sifat koʻrsatkichlarini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Taʼlim jarayonini muntazam monitoring qilish, aniq baholash mezonlarini joriy etish va boshqaruv samaradorligini oshirish esa tizim barqarorligini taʼminlaydi.

Umuman olganda, maktabgacha ta’lim muassasalarida sifatni oshirish davlat siyosati darajasida qo’llab-quvvatlanayotgan bo’lib, amaliy choralarni izchil amalga oshirish orqali ta’lim samaradorligini oshirish va barkamol avlodni shakllantirish imkoniyati kengayadi.

References:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. “Maktabgacha ta’lim va tarbiya tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi farmon. – Toshkent, 2024. <https://lex.uz/uz/docs/-7128182>
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. “Maktabgacha ta’lim bilan qamrab olish darajasini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qaror. – Toshkent, 2025. https://www.norma.uz/oz/qonunchilikda_yangi/maktabgacha_talim_bilan_qamrab_olish_darajasi_oshadi
3. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi. “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi. – Toshkent, 2023. <https://lex.uz/docs/4760357>
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. “Ta’lim sifati va samaradorligini oshirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qaror (PQ-152). – Toshkent, 2025. <https://lex.uz/en/docs/-7499549>